

468

La Ploma de plata.

Acte 1.

1879.

111

111

111

111

111

111

111

111

111

111

111

111

111

111

111

111

111

111

111

111

111

111

111

111

111

111

111

111

La Ploma de plata.

Drama en 2 actos, original

de

N. N.

1875.

1840

1841

Repartiment.

- Roseta.
- Lo Rey D. Pere
- Mossen Pau
- Benet.
- Luimet
- Gregori.
- Mateu.
- Roch.
- Ventur.
- Nlas.
- Un butxi.
- Un baylet.
- Mossos 1er 2^{on} y 3er
- Tornalers 1er y 2^{on}
- Aldeans. Criats. Soldats.

La escena en Fontanar - Epoca del Rey D. Pere I.

①

納

田

長

島

田

Acte primer.

Lo teatro representa la entrada d' una masia: al fondo una porta per la que, al obrirse se veurá lo camp. A la dreta y en primer terme una porta en la que hi haurá una escala que es la de las habitacions superiors; en segon terme un altre porta. A l'esquerra la llar; en primer terme una finestra alta,

en segon una porta. En la paret
una capelleta ab una llàntia de-
vant, una taula ab tot lo corres-
ponent per escriurer, un arcó, tam-
burets y tot lo demêi qu'indiqui
'l diálech, repartit per l'escena-
ri.

Escena 1^a.

Luimet aientat devant la taula pagant
lo salari á los jornalers Roseta filant cá-
nam. Mossos 1er y 2^{on} que cobran y
se'n van. Es de nit. - Baylet. Jornalers
1er y 2^{on}.

Lui. Té, Antonet

(Donantli quartor.)

Tor. 1. Esta molt bé.

Tor. 2. Espéram. que vindré

(An'al tornaler 1er.)

Tor. 1. Perqui?

Tor. 2. Ta ho veurás. home

Tor. 1. ~~Hi~~, bueno.

Tor. 2° Doncas t'espere. *Supis si.*

Lui. Apa, llorens.

No. 1. Molt Santa nit.

(Se'n va.)

Tob. Santa nit.

Lui. Té, tú, Audal.

No. 2. Que vol que vingui demá?

Lui. Ah! si; aneu a missa,
primer

y'n acabat tots aqui:
que vull m'oldre tot aquell blat,
per que necessito farina.

Si vos sab mal no ho farem.

Tots. Ah! no, no. *ca!*

Lui. Doncas teniu.

(Dant quartor.)

Tu, crech ^{jo} que vas estar mal?

(Al motto 3°.)

No. 3. Si Voreig geures tres dias.

Lui. Y això? *per a que?*

No. 3. Aquet dolor!...

Lui. *te* Aquí ho tens tot.

No. 3. Gràcias.

Lui. Cuidarse y jora, *Joan*

No. 3. *Si* Ja me'l cuida, ja, prou, prou.

Vaja, bona nit tingan. *tots*

53

(Je 'n va.)

Tot. Nona nit.

Lui. *Apa tē, tu, Carlets.*

Tor. 2. No es cristiana. *nostramo*

(Trincantla.)

Lui. No ?

Molt pot ser, a veurer, dom *la*

(La mira.)

tē, v'eten 'aqui un altre.

(Dantli.)

Tor. 2. Anem donchs ? *Anton santa nit*

(A n'al Tornaler 1er.)

Tor. 1. Anem,

Tor. 2. Santa nit.

Tot. Santa nit.

Lui. Ze, Baylet: ~~tuets~~ molt dolent,
jo sempre tinch queixas de tu.

Bay. Perque m' atormentan.

Lui. *J.* Qui?

Bay. L'un m'estira ^{de} l'orella,
l'altre ^{don} puntada de peu,
y aixis vaig tot lo ^{sant} dia
soland' Herodes a Pilat.

Lui. Dé, vaja, fés bondat; ^{ho} sent?

J. Que fà la teua mare?

Bay. Ta's troba un ~~xiet~~ ^{quet} millor.

Ro. Gracias a Deu.

Lui. *Apa* Ze. Vés, ~~vés~~

Bay. Dona nit,

Lui. Vés a ^{la} missa.

Bay. En 'sent ~~ne~~ festa, ja se sab,

Ro. És molt aixerit!

Lui.

Si Massa,

que sembla un ^{gros} estornell.

Escena 2.

Dit. Denet,

De. Mal rellamp, y quina nit.

Lui. Dolenta?

De. Corren uns nuvolots

que semblan aquells gargots
que cauhen en un escrit.

Lui. Las reiclosas?

Den.

Obertas.

Lui. Y 'l moli?

Be. Tot escurat.

Lui. Y las sacas

Be. Arreglat.

Lui. En tinch moltes d'ofertas.

Y... aquells?

Be. Tot son abaix.

Netejan la quadra gran.

Lui. Bé, pero... perquè ho fan?

Be. Home, no's pert per andraix,
som dissapte, ja se sab.

Lui. Vaja, teniu tots un cap...

Be. Jo! de qué?

Lui. Ets un cap vert.

Be. Y bé, per net may se pert.

Lui. Buscarse feyna, aixís

sens com va ni com costa.

Ro. Tu sempre 'ls dones resposta
que 'l deixas com un muixi.

Lui. Naja, ja esta fet.

De. Es clar:

retedat may ja nosa.

Lui. ~~Se~~ Tira aixó a la bossa.

(Dantli quarton) Venet tren una guar-

diola d'un rasi y la ja trincar.)

Ro. Mira com los ja trincar.

Be. Ja n'hi han tot un grapat.

Lui. Escolta, perque 'ls reculls?

Ro. Oy, Quimet, ja tens embull?

Lui. Que vols anar a Ciutat?

Be. Ca, no ... un'altra cosa.

Lui. Ja ho sé.

De. Que no, posta!

(Enfadat.)

Lui. Enfadarse poch costa.

Re. Vol una bona mossa.

Lui. Ah! 's vol casar?

Be. Això no!

Casarme jo, y qu'es cas!

Re. Qu'es un crim?

Be. Ca! es un llas

per tocar lo violó.

Lui. Digas: perque no ho vols?

Be. Perque no.

Lui. Donchs es mal fet.

Be. Ho dich, á je de Neniet;

no vaig á l'era per pòls.

Casarme! ara 'ls diré

lo perque aixó no vull,

56
y puch viurer sens lo trull
de lo marit y mullé.

Diu un refran, y no ment,
que l'home un colp casat
es ja burro espatllat,
per vida eternament.

Y si lo refran mentís,
provas tinch que certas son,
cada cual se las compon
a l'estil de son país.

É' lo Ton del cigroné
casat de uns nou mesos,
puig, de'ls seus interessos
quasi no li queda re.
La filla de casa 'n d'lo
gent de bona posseció

l'han casada pe'l turro.

(dins.)

y'l marit li dona drop.

Lo fofol, pobre xicot.

te' una muller senyora,

y porta sempre 'l hora

a passejar lo ninot.

La Pepa de la Serra

te' un capritxo, estrany,

vol un nin al menys cad'any

sens poguer viure 'n la terra.

y quan no tens pa, buscan

y mals de caps quan no 'n tens,

y sogras, per dar torment

y tot quan fas, ho llucan.

Aixis per viurer tan mal

de vida enguniosa
jo trech y poro boira
y me jaig lo capitat,
Y fora de malis buscats,
y de sogras y noras,
fora de malas horas
que 'o passan ab tals estats,
Y aqueix mon tan petit
casarse! burricada,
es joch d'una jugada
y si 'l perb esta's servit.
Ab aixos ja estich resolt
de ser solter ma vida,
Donas! totas a dida,
y l'home, que visqui sol.

Escena 2.

Dit. Ventur.

Ven. Si vol senyor Guimet.

Lui. Que?

Ven. Lo sopar es a taula.

Lui. Ah ja ja! Santa paraula.

Doncas aviat vindré.

(Se'n va Ventur.)

Mira Benet, vés allí,

y que pugim a sopar

De. Y...

Lui. Que ho deixin estar,

ja t'espera lo moli.

De. Donchs, vaig al instant.

Lui.

Rosa...

Ro.

Ja vinch, acabo aixó.

Lui.

Donchs, depressa.

(Se'n va a dins.)

Ro.

Y alló?

(A Benet.)

¿ha dit alguna cosa?

Be.

S'ha posat a plorar!
en fi, está contenta.

Ro.

Y no...

Be.

Ympacienta

diu que no sab com pagar.

Ro.

Ey, res no han de saber,
no ho contis a ningú.

Be.

Dirho a mi es tot hū
que 's digui al pregoner.

Ro. Uaja tabal, eh un gat.

Lui. (Dim.)

Roseta.

Ro. Ay! vaig allí

(Je 'n va.)

Be. Y jo, me 'n vaig al moli
que potser han acabat.

(Je 'n va.)

Escena 4.

Gregori. Mateu.

Gre. To vos dich que sí, Mateu.

(Ab misteri)

Ma. Donchs per mi no hu estem
tot lo dia vigilem

y no coneix res.

Gre.

Per Deu.

He sentit molt murmurà
y mirar per tot arreu.

Naya company vigilu,
o tot se 'ns descubrirà.

Ma. Jo tan sols lo qu'he notat
que aqueix mossò... en Benet,
diu cosas...

Gre.

Ca! qui, aquest?

Es un ximplet, un locat.

Mes... avuy s'acabarà,

déixam fer sempre a ne mi,

sortirem los dos d'aquí

tot plens d'or que no 'ns cabrà.

Ma. Vols dir, que 'n ténen tant?

Gre.

Uy !..

Si puch saber lo racó.

Ma.

Es difícil.

Gre.

Que! aixó?

Lo puch saberho avuy.

Sobre tot no llugui 'n Roch

lo que nantres volem fer

com també hi té paper

voldria ser ab lo croch.

(Per los diners.)

Es astut, mei per aixó

l'hi plantarem al clatell

'l qu'havem de dar a n'ell

s'ho partirem per tu; jo

tinch la cosa tramada

per trobar lo gran tresor,

l'hi demano un... poch d'or...

60

y diré qu'és ... y nada,
que l'haig de menester.

Allavors ell no podrà

pas aqueix favor negar.

Ma. Y si no 'l dona, pot ser.

Gre. Veuràs com ell tot seguit
se'n va al recó fatal

y escup.

Ma. Si jós :

Gre. Cabal !

aixís és lo meu urdit.

Mentres ell serà allà

a buscar lo demanat,

ab un recó amagat

observar sens respirar;

demà o avuy mateix
quan sigui la mitja nit
saltem en terra del llit
y tot lo nostre fem feix.
La porta 'questa obrim
sens fer mica de remor,
y nantres tot cuberts d'or
de la masia fugim,
Y sens por y viure en gran
fent sempre 'l calavera,
que 'ns vingan al redera
ab un flaviol sonant.

Ma.

Molt ben pensat

Gre.

Y es clar;

si aixó se 'ns descubris,

ay fill meu quin compromís

al veurens los dos penjar.

Ma. Sento passos.

Gre. Si, son ells

que acaban de sopar,

que no pugan sospitar...

Ma. Ca!.. ja tindrian tropells

separem nos, jo, allí

(Dreta.)

revistant aquets papers

Gre. Si, y jo sens mes que fero

m'assentare!

Ma.

Ahont?

Gre.

Aquí.

(Esquerra.)

=

Escena 5.

Dib. Quimet. Roseta seguint per
Nenet. Ventur y Mossos.

Lui. Oncle, no voleu sopar?

Ro. Ay! tens rahó. Y així?

Gre. He anat ab lo Dieló

y com sabeu ja menjar.

Lui. Y voste', senyor Mateu?

Ma. Re, t'inch un poch de feyna.

De. (No'm fan goig.)

(Jospitant.)

Deixi l'eyna.

(Per los papers.)

Miri quinas pansas, veu

quinze ...

62

(Contantlas)

Sota, un gotim
trenta dos, ja es molt...

Ven. Cà!...

jo n'he vist gotims contà
de noranta.

De. De rehim.

Ven. Si.

De. Ximplet, parlo de pansas
y surt lo ciri trencat
del rehim si.

(Ab ràbia.)

Qui. S'acabat;

sempre ab contradansas.
Porta lo porró; Denet.

De. No n'hi ha, sols ni gota.

Lui. Donchs ómplal de la bóta
que ténis dins lo teu quartet.

De. Ple?

Lui. És clar.

De. N'hi ha massa.

Lui. Perqué?

De. No l'acabare!

Lui. Y jo doncas, que beuré?

De. Ah! sen aixís ja passa.

(Se'n va.)

Lui. Repassaré un instant
unas notas que'm van dur.

(Ho fa.)

Ro. Tanca la porta Ventur,
fa un ayre...

Ven.

Dotavant!

63

(La tanca.)

Be.

(Jortint.)

La xarinola.

(Nebent.)

Ven.

Quin trago.

Quasi no 's pot tenir dret.

Be.

Aah!... y qu'es bo!

(Respirant.)

Ven.

Seu.

Be.

Ta va.

* Puesto tu, no t'apartas?

(Empenyentlo.)

Gre.

Denet, porta las cartas.

Ma.

Voleu jugar?

Gre.

Está clá.

Los marros y los llovins.

(A Venet.)

Ma. Marros ray, aqui 'ls jarem.

Gre. Vaja doncas, cargolem.

(Cargolan.)

De. Aqui 'ls té.

Gre. Que son mesquins.

Ma. Ja bastan.

Gre. Doncas avant,
a' la bascambilla.

Ma. Si vol jugar, pubilla,
té' puesto.

Ro. Estich mirant.

Gre. Surti, trunfos, eiparas.

Ma. Nastos.

(Firant.)

Gre. De.

Ma. Las quaranta.

Gre. Home, quasi m' espanta

Ma. Si, ja son bonas varas. *

(Trucan.)

De. Han trucat.

Ro. Si.

Lui. Ves qu'hi ha.

De. Qu'hi ha?

(Cridant.)

Pau. (Dint.)

Gent de pau: obra.

Ro. Lo senyor Rector, pobre;
ab tan fret deu tremola.

De. Qu'obra?

Lui. Es cla, babau,

que vols que fassi al carré?

Escena 6.

Dit. Mosen Pau,

Pau. Santa nit,

(Entrant.)

Lui. Y la vuité,

Pau. Y...

(Per Noia.)

No. Deu lo quart mosen Pau.

Pau. No estranyi ma vinguda

(A Guimet.)

en eixa hora de nit

he tingut un gran olvit.

Lui. Si?

Pau. D'allò...

65

Lui. Deu m'ajuda.

Pau. Com també se fan los bens
lo dilluns del vell Mateu
estaba si era 'l teu
lo dilluns o...

Lui. Queda temps.

Pau. Donchs aixís serà mes tart.

Lui. Si, dia mes...

Pau. Està bé.

Ara firma eix papé
perque lo tinch d'arxivar.
Dónam ploma y tinter
serà cosa molt breva,
tinch d'esser a casa meua
perque vindrà lo perxer.

Lui. Tinter li dono avans.

(Treu la ploma.)

(Aqueix recort 'm mata.)

(Per la ploma.)

y la ploma de plata
que guardo com diamant.

Pau.

(firma.)

Ara firma tu, Quimet.

Aqui d'essota... ja esta!

Bueno donchs... de'ixam ana...

Lui. Que depressa.

Pau.

No tinch feta

la ^{feyma} ~~feta~~ que tinch de fer.

Us penseu que jo cantant

ja he acabat mon deber;

no sossego un instant.

66
Lo Rector d' un poblet
si vol cumpli 'l que pertany,
no sossega un colp l'any
ni may té calor ni fret.

Figureus que jo estich
'sentat a taula sopant
y d'aquells menjars gosant
lo mateix qu'un senyor rich;
y sento tot d'un plegat
pam, pam! Dona l'hem feta,
crido jo la Riteta
que miri qui ha picat.

- Qui hi há - diu ella desd' dalt,
una veu respon - Obriu.

- Que voleu? - Si no cediu
no tindreu gall per Nadal. -

Pujan l'escala com gats
un jadrí y la jadrina,
volen saber doctrina

y sabentla ser casats.

Com so' criat de la gent
a mitja nit m'haig d'absã
perque 'm vènen a buscã
per dar lo sant sacrament.

La missa de bon mati,
lo rosari cap al tart;

fer visitas sens faltar
per llarch que sia 'l camí.

Es a dir donchs que si jo
no m'amayno y altero
y a n'a tot trobo com ferho
y may de res diéh que no,

atent a totas horas
 per qui a mi m demani
 y valtres qui nos mani
 sou com devanadoras,
 de bullici acalorats
 reneguen per un cantó,
 per altre tireu aixó
 y no feu res tot plegat -
 Lo rector sempre amant
 may no té calor ni fret,
 lo Rector de un poblet
 tot ho arregla cantant.

Lui. Dé, pero ^{hom} ara vosté
 ni un rato 's quēda?

Pau. No puch negar; qui m' hospeda?
~~Tens diari?~~
 Donchs deixam fet.

Lui.

Aquí 'l tè.
Al que vulguia
(Dantli.) (separar paper i escriure)

Escena 7.

Dib. Roch.

Roch. Molt santa nit.

Tot. Santa nit.

Roch. Ah, senyor Rector.

Pau. Que hi ha?

Roch. La tista marxa demà.
si vol res?

Pau. Lui t'ho ha dit?

Roch. Ella com va a Ciutat
diu digas a mossen Pau
si vol res.

Donde se separa el papel y se escribe

Pau.

No ho crech, no 'n cau...

68

que res m' hagués faltat.

Roch.

Voite' mateix.

Pau.

Ah! si, si.

(Escriu.)

Dónali aqueix paper

y que passi a casa 'l cerer

que ella res no t' de di.

Escena 8.

Dits menes Roch. aviat D. Pere.

Pau.

Ta ho veyeu, qui fa favors

sempre ab favors se us pagan

Lui.

Veritat.

Ro.

y no s' amagan

per claretat los rectori

Pe. (fortint.)

Santa, bona gent.

Tots. Santa.

Pe. Só pobre...

Gre. Deu vos ne dó.

Pe. Tingau de mi compassió,
la tempestat m'espanta.

Gre. Deu vos guihí.

Pe. (Ni pietat!)

(Se'n va.)

Lui. Se'n va, veniu.

Gre. Com?

Lui. Veniu;

(Cridant.)

que amparar lo cautiu

es obra de caritat.

69

(Just D. Pere.)

Pau. Acercau vos.

Ro. Es vellet.

(Pere ja usa suspensió.)

Pau. Si.

Pe. Que Deu vos guard de mal.

Pau. Es un sant home.

Lui. Cabal.

Pau. Ahont aneu ab tan fret?

Pe. Buscant petit aliment,
implorant de ma en ma,
soch vellet, puch confiá
ab clemencia del Etern.

A volta, dormo al ras
mes... avuy veig tempestat

y com soch vell m'espantat,
he vingut...

Ro. Deu meu! quin cas.

Pau. Es potser un penitent?

Pe. No senyor.

Pau. Ahont aneu?

Pe. To pe'l mon, per tot arreu.

(Si sospitarán lo intent?)

Lui. Teniu gana?

Pe. No.

Lui. Aixó!

Pe. He sopat alli avall

y ja'n tinc prou.

(Ja un badall.)

Ro. Un badall.

Lui. Si res voleu s'hoi darà.

Pau. Lo badall no pot mentir
te gana, o vol dormir.

Lui. Bon home, 'm jeu enfadà.

Pe. No es gana, es dolor,

Pau. Teniu mal?

Pe. Un mal atros.

Pau. De nervis?

Lui. D'anyoransa?

Pe. Un mal qu'es de venjança
y aqueix es lo mes gros.

Pau. Vos han ofès?

Pe. A mi... no.

Deixau per altre rato,
m'acaloro y 'm mato
sempre que parlo d'això.

Pau. Doncas vos mateix.

Lui.

Seyeu,

alli entre los mossos
escalfeu vos.

Pe.

(Bondados.)

Lui.

Ah! veniu,

Pe.

Que?

Lui.

Escolteu.

Voleu fer la nit aqui?

Pe.

Si vosté...

Lui.

De bona fé.

Gre.

Sopar y escalfaus no es re,
mes quedar-se a dormi
no ho permeto.

Pe.

Lui es?

Potser es l'amo?

Lui.

Germa'.

Pe. Deu tenir dret a maná.

71

Lui. Mano jo y ningú mes.

Quedeu donchs en nom de Deu,
puig ja que a mi'm plau:

ja ho veu vosté D. Pau
lo cor d'ell y de l'hereu,

Pe. Té un mal cor.

Gre. Callau.

Pe. May!

la vritat sura com oli,
sentir vritat no ho amoli
mes deixau.

Gre. ¡ Si, aixó ray.

(Finch la cosa tramada.

(A Mariu.)

Ma. Que pensau?

Gre. Dexaume (ex.)

Pau. Vostre accent es cavaller?

Pe. La familia.

Pau. Armada.

Pe. Perdonau, ja vos he dit

que eixas cosas me matan.

Lui. Vos desprecian i maltratan?

Pe. M'han llessat al olvit.

Y l'amo d'eixa maria
jo'm recort' haverlo vist.

Que passa... Nos porau trist.

(A Quimet.)

Es mort potser?

(Quimet afirma ab lo cap.)

No ho sabia.

Y voste es lo seu fill.

No tenia una filla?

72

Lui. Mirau,

(Per Rosa.)

Pe. Serà pubilla.

(Al goig.)

(Ei ella, no hi ha perill.)

Donchs diu que l'amo es mort.
De que mori?

Lui. Pare meu,

no volgau saber, per Deu,
no volgau saber senyor.

Pe. De desgracia...

Lui. Terrible.

Jou vilment assassinat.

Pe. Com!

(Admiració.)

Lui. Que teniu?

Gre. S'acabat.

Lui. 'L cástich serà terrible.

Pe. Res teniu de quan morir...

(A Luimet.)

Lui. Eixa ploma de plata
que mon furor arrebatà
cada volta que la mir

Pe. (Ah, la ploma!) Y res més?

Gre. Non home!

Pe. Que?

Gre. Molt pregunteu.

Pe. Ah! jo... mestre, dispensen
no crech que hagi ofes.

Gre. Un solen; treulo, Luimet,
al moment d'aquí casa.

Qui. Qui 'n permis la porta passa
 ningú, no mes jo hi tinc dret.
 To mano y vull perque puch
 y sóch l' hereu de la casa
 y manaré...

Gre. Noy, catxana...

Tu ets de menor edat
 y tutor has d' elegir;
 qui com jo pots escullir
 de mes apreci y fiát?
 Te porto tots los comptes
 lletra per lletra de clar,

(Impaciencia per Quimet.)

te cuido los bestiar
 'ls pagos te son promptes.
 Pago y cobro censo,

miro com per mi mateix,
interessos, que consisteix
ab suma de rals immensos.

Ja veu si faig lo que puch
y lo que no està mon deber,
mes... só oncle y vull ver
per això la masia 't duch.

Lui. Oncle, los favors aixis,
que vos voleu suposar
per res los dech estimar
y que vos n'aneu es precís.

Gre. És un nin.

Lui. Só un nin, sí;
mes un nin que ja té dents,
un nin que de los parents
n'està ja ple fins aquí.

Nin, que sens caminadors
camina mes dret que vos;
un nin, que si nin no fós
mudariau de colors.

Gre. Quimet, prou ja n'hi há,
l'enredo arreglaré,
demà a Ciutat aniré
y l'advocat manarà...

Me acaloro, y res
tiri donchs senyor Mateu.

Ma. Home, prompte arribeu
amunt... molt amunt...

Gre. No hi ha mes.

Pe. (Es home de cor molt du.)

Pau. Senyors, jo si disputeu...

Ro. Mossen Pau.

Pau. Donchs acabeu.

Gre. Lo qu'és per mi, ni la hui.

Escena 8.

Dits - Roch.

Roch. Ja plou, nostrams.

Lui. Millor;

ja convé; tanca tu, Roch.

(Roch tanca)

Roch. Jeume puesto aquí 'l foch.

Gre. Sembla que no téns calor.

Roch. Dimon xis, si ja un fret...

Tant mateix aquí la llar
m'hi revifo: a traguejar...

(Deu.)

Acóstal tu un moment.

(Lo porró.)

Ma. Avuy si estich de sort.

Gre. Així ho veig,

Roch. Ah, Benet;

y la rondalla?

Be. Ximplet;

ja de son estich mitj mort,

Roch. Au, au! Digánzen una-

Be. No 'n se cap.

Moros. Sí, sí.

Roch. Benet,

vaja, sí, ben pregadet

ja 'n contarai alguna.

Be. Pero no vos ne burleu.

Roch. Això sí, no val, sentiú?

De. Mira, si aquet ja riu,
doncas no ho vull, aneu.

Roch. Jo te'n responch.

De. Sí, de qué?

Roch. Lo que riu ho pagarà.

De. Sent aixís...

Roch. Ja ho farà.

Denet, va de debò, eh?

De. La Rateta.

Roch. Juig d'aquí.

De. Doncas bé, lo Crispin.

Roch. Si crech que ja estàs dormint.

De. Doncas digau qu'haig de di'?

Voleu lo de la Maria?

Roch. Vaja, digas, a veurer.

Be. Si se 'n burleu, enrera,
 no'm buscau cap mes dia.
 Era la masia molt gran
 y dins ella habitavan
 tots los moissos que molt eran
 per cuydar los camps y vinyas.
 En ella vivian també
 l'amo un fill y la filla,
 eran pagessos molt rics,
 que 'n tenia molta terra.
 L'amo doná carrera al noy
 y 's queda sol ab sa filla
 y com ell sol no bastaba
 per cuydar moissos y casa
 buscá un germá seu del art,
 aqueix del pagés molt entés,

que 'cuidés com per ell mateix
dels negocis de la casa.
Aqueix com era molt pobre
estaba assedegat d'or,
y com ell pagaba comptes
cobrava censos y deutes,
ho tatxaba tot al seu gust,
manaba com si fos amo
y com los deutes cobrava
feya d'ellas dugas parts.
Aquest era un gran tuno
y com per una tramoya
ja tramada feya dias
va bucar-se un companyó
per fer lo crim o vileia,
y apagant la gran sed d'or

matar l'amo de la casa.

Roch.

Si qu' es un cas...

Ventur

Si fa' pot

(Ab las paraulas que Venet di-

gui ab la rondalla, los actors hau-

ran parat gran atenció per

quan los parli d'ells.)

De.

Donchs buicá un companyó

y troba' gran amistat

ab un que no se' lo qu'era,

pero sols se' que manaba;

home rufi, mala cara,

pero pillo enciar mes qu'ell,

homens de molt mala rassa

de la pell de Satanas.

Y... una nit molt espantosa

baixán mil llamps com a' feras

tombán lo tro ab gran ira
l'huracan xiulant ab rabia,
lo pagès y l'home vil

varen enganyar un mosso
perque als dos ell vigilés

(Mouiment de Nochi.)

y lo van pagar ab or.
Pujan los dos una escala
que dalt al pis los portaba
y en'sent dalt l'home pages

(Mouiment de Gregori.)

's treu un punyal de la faixa,
L'altre vil vigilaba
veu que ni'l trepitj se sent,
entran al quarto de l'amo
y l'assessinan vilment.

78

Baixan ells tots plens de sanch
buscan y regiran reconns
y no troban mica d'or
ni alhajas ni res de preu.

(Quimet posa 'l cap sobre de la
taula.)

Despreis en una vetllada
estaban los dos vils jugant
crech jo que jugavan ... al dau
y era de molt interes.

A l'entorn d'ells tots los mossos
escalfantre prop de la llar
enllá está un foraster
que venia per negociis
y 'l fill de l'amo estava
assentat devant la taula

y allí passaba 'l temps
llegint, escrivint o dormint.

Mes enlla la pubilleta
assentada filant cânam

y lo foraster estava
repassantne varios papers.

Los vils jugant ab interès,
lo pagés s'arruinā

y com diners no tenia
li va signar un ~~pagarè~~^{paper}.

(Gregori dona marros á Marcu)

Lo foraster qu'ho veje
y sabia ja l'història
s'aixeca de la cadira

y prenqué lo paper d'elli dos.

(Mossen Pau pren un marro)

dels dos que jugan y va a

Quimet que dorm sobre la tau-

la y li posa lo marro a l'orella.

Ell s'aixecará de seguit y al

veure qu'es Morren Pau donará

un somriú)

Va a l'orella de l'amo

y li conta lo qu'ha vist
ensenyantli lo ja firmat

qu'ell ~~havia~~ havia sustret dels vils.

L'amo s'aixeca, y... pas!

los va amarrar com cunills

y en 'sent mati ja tots dos

penjaban d'alt d'una forca

Roch. Nonica rondalla.

Mossos. Nonica.

De. Clar.

Com jo vull ja ho sabeu.

Ma. (Yntent du la rondalla.)

(Conf.)

Gre. (La rondalla porta cua.)

(Yd.)

Lui. Quina hora es?

Pau. La deu.

Lui. Donchs prou n'hi ha ja minyons,
demá tenim matinas.

Ma. Apuntaumho Gregori.

Gre. Aixís me'n recordarē.

Quimet, déixam la ploma

(En aqueix moment Quimet la tenia

a la ma per desarla y al sentir

80

aixó fa un moviment de sorpresa y diu)

Lui. La ploma... No aqueixa.

Gre. Y si jo te la volgués?

Lui. Primer fèta a trossos

que tocar a vostres mans

Gre. Ta veus que tant m'es eixa
com la pluma inferior,

mes per ta gran perfidia
la vull y me la darás.

Lui. Jo, la ploma de plata
que sols jo y moisen Pau
podem empunyarla,

aixo may, Gregori, may!

Gre. Aqueix descaro tan gros
que tu a mi sempre m'tens

jo 't jur Quimet que un dia...

Lui.

M'assassinariau?

Gre.

May!

Pero vull dir, que, si jo
siguent ton oncle com soch,
me deus respectar millor.

Pau.

Si, es veritat, Quimet.

Lui.

No;

no puch jo may respectar
qui ma ruina busca,
lo que dech es odiar,
y jo d'odiari no'n se.

Gre.

Prou n'hi ha; jo vull la ploma
y vull la de plata, si;
puch escriurer ab un altre,
mes no ho fare; la vull.

Lui. Jurament hi tinch posat,
 que ningú la tocará,
 y ara vos la voldriau
 per fer mon jurat trencar.
 Si ella té historia

que ni jo la puch tocar,
 ella es premi d'honor
 del Rey D. Pere primer.

Pe. Del Rey diheu?

Lui. D. Pere.

No'ns ho voleu explicar? -

Com va ser?

Lui. Es molt senzill,
 ab pochi mots tot ho sabreu.
 Com ja tots sabeu que el Rey

nostre senyor D. Pere
es justicier y per aixó
li diuhem tot lo crudel,
va ell ferme justicia
ab un crim que's cometí;
en ell còmplices eran
los majors de sa gran Cort,
Descubri lo Rey D. Pere
los autors d'aqueix gran crim,
y ell feya justicia
tan en lo vasall com lo noble,
jutje los autors citats
y la forca los posá;
eran nobles! no fa res
la lley per tots es igual.

Molt fugir varen lograr
 y per salvar los company,
 prepararen un banquet
 y en ell morir lo Rey.

Non pare que per etzar
 baix d'un marge estava
 senti la tal conversa
 que los nobles tenian.

Y com ell aymaba al Rey
 per legal y justicier,
 va dir: Dech salvarlo jo
 a costa de ma vida.

Escriu ab un pergami
 tot lo qu'ell sentit havia,
 lo plega, prenque marxa
 cap al palau del senyor

Ell pensa fora 'l palau
vigilan molt estornells,
si sospitan me troban
aqueixa conspiració,

pera ser franch al meu Rey
finiré a la presó.

Astut com era, pensá
potser dins una canya
amagarlo bé podré.

Va al canyar, la canya treu
la puleix tota al seu gust
fins que un bastó semblés
y ab sa gran energia

posa 'l pergami al canut.

Quan ja fou en el palau
al entrá 'l deturaren.

- Que voleu? li digueren.
- Vull justícia, ell digué,
y la porta ja passà,
se'n burla de los patjes
entraí ell portas endins
fins trovar lo Rey D. Pere.
- "Senyor, lo vostre vassall
salvau la vida volguí,
llegiu donchs eix pergami
qu'es mes clar que lo cristall."
- Assenteus, com ho diheu?
no temau; lo Rey ho vol.
- Joseph Nayona y Pol.
- Prompte mon premi tindreu.
Al poch veni un patge
ab la ploma de plata

que mon rencor esclata
y reviu sa imatge.

Pe. (Uritat es.)

Lui. Ja ho sabeu.

(A Gregori.)

Gre. Y perque ha estat del Rey
jo no puch... Aixó es lley
que no passá, no hereu.

Un rey sens cor y butxi
mes vil que no noble es
cap vasall porta 'l seu pes
y cap bé d'ell se pot di.

En fi, a mi m'es igual
que sia d'or o de plata.

Lui. Vostre pensar vos mata

Gre. Creu que 't pot cortar molt mal.

Pau. Deixala en bon' hora.

Gre. Es clar, jo no 'm rebaixo.

Lui. Ans darla, prefereixo
llençarla.

Gre. Ja'm devora.

Basta donchs de tals insults
y deid' ara mano jo,
jo só lo teu protectó
estái a mas ordres impuls,
Tens tan sols no mes vint anys
y de manar no 't toca
has de tancar la boca
ni que 't vegis ab afany,
Lo Joseph, assassinat
jou vilment, mes ja 's mostra
temo que algu vostre

va fer fe' lo atentat.
Y si hagués de jutjar
com hi há nell qu' ho faria
jo 't jur que no erraria
de valtres qui 'l va assassinar.

Lui. Unfame, vil y traidor!
Tu vas ser, no mentiria;
si 'l mor de la fonsa eixia
ja 'o veuria si, l' impostor.
Valtres que per la sed d'or
a' los parents teniu odi,
valtres que ab episodi
enganyavau a n'el mort.
Mes desd' ara mano jo
y si aiá no vos plau
aneusen, estem en pau.

Gre. Tu ets res.

Lui. Que jo no só.

Gre. Y... digas, qui ets ara!

Lui. Qui só! Ho heu preguntat!

No'm veyeu aquí sentat
ahont seya 'l meu pare,

a' ell jo represento

y com ell só respectat.

Gre. Lo que ets un descarat
y talis insults no sento.

Dom la ploma al moment
ó vas a passar molt mal...

(Agafa la cadira)

Lui. Amenassas! criminal

aqueix jet tindrè present.

Sou l'home de més mal'cor

que'n tot lo regne s'ha vist,
si ja sou per tot mal vist
si sols teniu la sed d'or.

Ia la força s'espera
per purgar lo mal qu'heu fet
com voleu que jo...

Gre. Quimet.

Lui. Vostre pensar creguere.

(Obra la porta.)

Surtiu de casa al moment
y entrar mes no volgueu,
aqui sols hi posa 'l peu
l'home honrat, no delincuent.

Gre. Poch a poch aqueix motí
lo jutje lo jutjará,
ell com favor ho jará

ja que 's troba ara aquí.

Ma. Jo senyors molt no faré
perque això no 'm pertany.

Pe. Sou jutje.

Ma. Si.

(Sech.)

Pe. És estrany

que hi puguia fer ve.

Ma. Com no sí de tot arreu...

Pe. Ah! no l'es?... No ho sabia

Gre. Mestre, un altre dia

sens nos ab nos no us figureu.

Pe. Callareí.

Ma. Donchs tu, Quimet...

Qui. Jassi 'l favor, lo tractament
ne deu dar desd' lo moment

que vostè, ni jo 'l coneix.

Ma. Lo tractament se darà,
dispensi de la ofensa.

Lui. Qui no respectar comença
acaba per odià.

Ma. Donchs vostè Quimet no pot
en sen' tan alta la nit,
donar a un lo despit,
sen vostè lo seu nebot,
després com no té l'edat,
no pot disposar dels béns,
y tenint com te parents
que a casa han estat
com lo seu pare al morir...

Lui. No morí, fôu assassinat.

Ma. Tutor no ha buscat

lo senyor ha de gaudir.

Y com tinga mes edat
podrà manar sa terra,

mes ara no; la guerra

contra voste' s'ha girat.

Jo com no so' d'aquí

no puch disposar de ves.

Pe. Donchs si'm permeten vostes,

escoltin lo que vull dir.

Lui. Prou, so' l'amo y duenyo

y dispoio quant jo vull,

tindreu a' sobre un ull

que no 'l treureu ab empenyo.

Gre. Perque no 't passi aixó

y burlarte no pugas,

o' be' jo 'n fare' dugas

o' la dons a mai mans.

Lui.

No.

May vostra ma deshonrada
tocar pot premi de plata,
primer eix brill qu'esclata
tindra ma viita cegada.

Aixó may.

Gre.

Donchs la rahó

mírala.

(Estira y se parteix. Luimet queda ab lo

baix y Gregori ab lo tros restant que

rebutirá en terra al veure que Lui.

met treu un paper de dins la ploma)

Lui.

Qu'haveu fet?

Tot.

Ah!

Lui.

Deu de Deu! Que veig! Qu'hi ha!

estare somniant jo!

88

(Llegeix lo paper.)

"Fill meu, Quimet: d'aqueix

paper que tu llegiràs

es venjança que faràs

quant vegis lo que segueix.

He sigut assassinat

per mon germà Gregori,

acompanyat d'en Jordi

amich meu, d'aquí 'l vehinat.

Guarda la honra de casa

com fins ara jo he fet,

tu ets molt jove Quimet,

mei venjança..." Un vel passa

que cubreix de dol ma vista,

es somni... oh! es veritat...²

Oh, pare! seràs venjat;
t'ho jur per ma vida trista,
Que dech fer... delatarlo...
mes... aqui diu eran dos.

Ah, Deu meu! Estich confós...
Mes no; jo dech buscarlo.)

Pau. Que passa?

(A Quimet.)

Lui. Deu m'inspira!

Ro. Quimet.

Ma. (Gori.)

Gre. Que vols dir?

Ma. A la mitja nit, aqui.)

Pau. No entench una guispira.

Lui. (Que tinch lo traidor devant
y no puch delatarlo.)

(A Moisen Pau.)

Pau. Com!

Lui. No, 'l tinch de buscarlo.

Pau. Mes... las provas.

Lui. Aquí están.

Gre. Provas dius? De que.

Ma. Digau.

Lui. Provas de que sou...

M. Pau. Calla.

Gre. Parla, o ab la dalla

(Amenassant.)

mon juror sobres tu cau.

Lui. Traidor! vols matar lo fill...

(Contenint.)

quant portau la vil senyal
de ser lo geni del mal

que sempre busca perill.

To tinch proves, per etrar,
escrites per ma del mort.

Si 'l varen assassinar

tot sou la causa, traidor!

Assessi, lladre 'l plegat
sens honor, prop lo grillet;

veyeu si ara 'l Guimet

per tots serà respectat.

Gre. Somias o locura;

dom aqueix fatal paper
es calumnia que vols fer,
y envilirme 's procura.

Lui. Deshonrarte ta honra,
es ja mes negra que 'l crim,
sols d'una forca al cim

acabau la deshonra.

Una paraula tant sols
perdo a vos y 'l company,
ja veyeu si mon afany
te de venjança o dol.

Ma. Com a jutje que jo só,
vull las provas citadas.

Lui. Las dare, pero firmadas
ab la firma que tinch jo.
Oh! ploma, dins ton seno
mut com la fossa trista,
guardabas del crim la llista
'sent per ma vida veneno.

Bella hermosa ploma
pur brill com d'escarlata,
perqué aixó de plata

mon pensament abroma?
perquè ella ha portat
dins son seno venjança,
ona que no s'amania
al mitj de la tempestat.
Firmo, ahont ho fare!
Cap cantell ab blanch està.
Al detras podré firmà.

Mat. Firmi hont vulguia vostè.

Lui. Que miro! Escrit! Deu meu!

Un nou fet serà, si, ho es.
Ma vista per tals papers
se'm cega y res no veu.

(Allegreix.)

("Protegeix la Roseta
igual que germà 't fós,

que ningú, ni valtres dos
sàpian aqueixa jeta.

Sols a tu Quimet diré

qu' es filla del Rey D. Pere,

no vulguis saber qui era

sa mare. Confiaré.

No digas no més al Rey

qu' ella no t' es germana,

la veu de l' honor ho mana

y del teu pare la lley.

Parteix ab ella los béns

y aymala com jo jeya,

tots los béns que meus creya

eran per lo Rey intents.

Com aixó hajas llegit

sabs trobar lo malfactor,

vénjam, si, per ton honor
qu'està en aqueix escrit.")
Pare meu!

Ro. Un nou pensar.

Lui. L'infern que ab mi's gira
y Deu que del cel mira
contempla lo meu pensar.

Ma. Senyor Quimet, acabem;
me don las provas o no?

Lui. Com voleu que dongui jo
si las dono 'ns deshonrem.

No, no; may fare' agravi
a la paraula d'un mort,
jo trobare' a pei d'or
una prova que ho acabi.
Aqueixa porta d'aquí

92
se mantindrà tancada,
d'ella tindrè guardada
venjança pel que morí.
Ualtres los que lleals sou

(Als morros.)

may cap nova m'ocultau
tot quant sabeu me digau,
per mi cap secret no 's clou.
Mossen Pau, molt santa nit.

Pau. No entench aqueix misteri.

(A Quimet.)

Qui. Sols jo puch dur lo criteri
y lo duch clavat al pit.
Mingons, a' dormi; Denet
barra ben bé la porta;
si 's vol forjar es forta,

(A Gregori.)

De. Si ferho us plau, teniu dret.
Roch, ja tens la llanterna?

(Roch l'encén.)

Lui. Donauvos al sant repos.

De. Y... aqueix pobre?

Lui. Ah! vos

al quarto de la cisterna.

Voste' pot dormir allí.

(Un quarto.)

(Tu, Benet, molt vigilant.

— Nos, ja no vos dech manar

(A Gregori.)

perque no podreu dormir.

Gre. (Aqui a la nit.

Ma.

Hi seré.)

- A las dotze vina aquí.

93

(A Nach.)

Pau. Tu, Quimet, jo so' allí;
si manas ab tu estaré.

(Je'n va. Benet tanca la porta y dóna la clau a Quimet.)

Lui. Moltes gracias, mossen Pau.

- Rosa.

Ro. Anem

Lui. Santa nit.

(Je'n va per la escala - Pausa.)

Pe. (Parlar d'honra he sentit,
ay d'ells si a ma filla cau!

(Je'n va.)

De. Mira, sembla un anyell

(A Nach y Gregori.)

Roch. Anem, Benet.

Be.

Mana poch.

(Ne'n van los dos Gregori mira y

quant veu que ningui te al seu en-

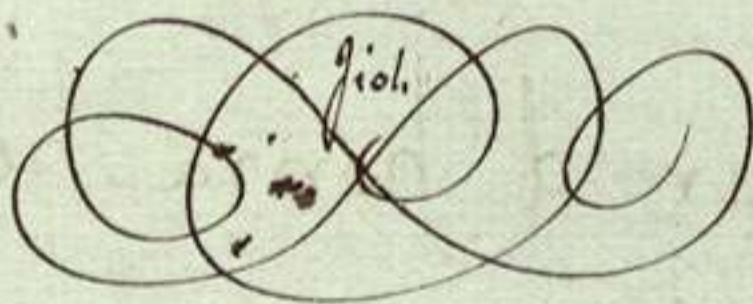
torn, diu.)

Gre. Dins mon pit tinch ardent foch
y tot caura sobre d'ell.)

(Ab rabia, cau en la cadira y posa

el cap sobre la taula demostrant

abatiment.)

11

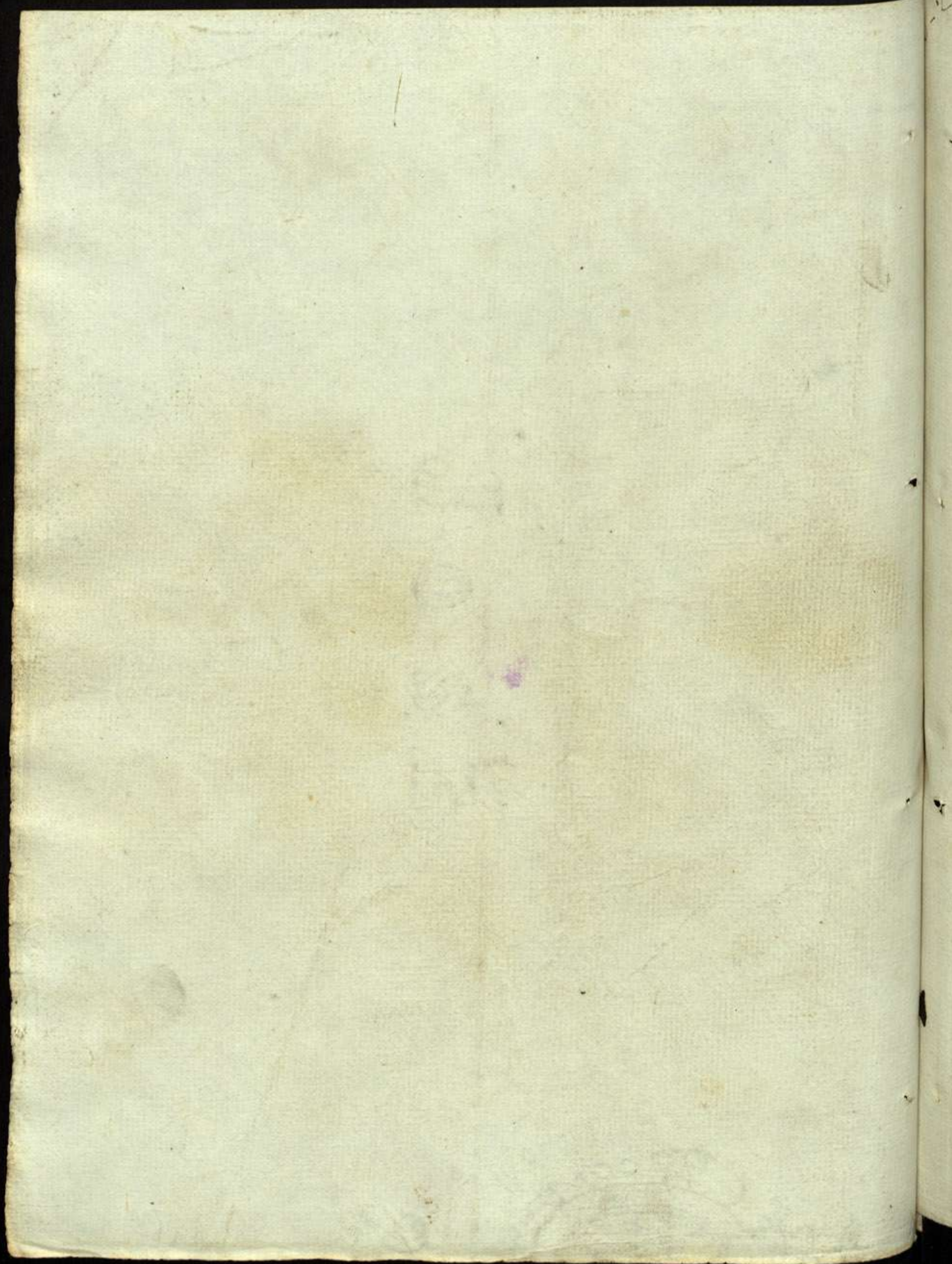
10

9

8

1000

1000

La Ploma de plata

Acte 2.

1879.

Handwritten text, possibly a title or header, which is extremely faint and illegible.

Handwritten text, possibly a date or a short note, which is extremely faint and illegible.

Acte segon.

La mateixa decoració.

Escena 1.

Gregori del mateix modo que ha acabat al
 final del 1er acte D. Pere palpant per la
 paret y vigilant. Es de nit. Algun tró. Al al-
 sarre 'l teló, pausa.

Pe. Espantosa soletat,
tot al sant repos estan.
Ay d'ells! que moriran
si ma filla havi deshonrat.
No se' lo que en eixa nit
passa en tot lo cos meu.
Temo... que no ho vulgui Deu
que augmenti 'l meu neguit

(Ven a Gregori.)

Oh! Que veig? Un adormit
te' 'l cap sobre la taula
podria ser un maula
qu'espies lo meu neguit.
Mes val estarne segur
de que dorm o' es espia,
qui de tal gent se fia

no sab may lo seu futur

97

(Tro.)

Es tant negra aqueixa nit
que ja por lo estar sol...

Mes que temo si ja 'l dol
no m dona a mi empit.

Valor y assegurems
de que sol jo puch estar
si aprop lo puch mirar
de sa cara me conven.

Oh! es ell! ira de Deu!
adormit... mentida...

donchs Jinirà sa vida
per lo Cristo de la creu,
Si ell ma honra ha tacat
baixarà baix la fossa,

aqueix somni que gosa
potser es de sa maldat

(l'ha mirat.)

No té malas vingudas
dins la faixa du daga,
si 'l crim ab ell s'amaga
es mes traïdor que Judas.

(2o.)

Dorm, segur estich no hi ha por
la carta... aquí está

(Se treu un plec.)

anem que deu esperà,
ab tal temps no es favor.

(Va a la porta.)

Plag.

(Cridant fluix.)

Nla.

(Dintre.)

Senyor?

Pe.

Una carta.

(L'hi tira per sota la porta.)

cumpleix l'ordre al moment

Nla.

(Dintre.)

La cumpliré molt atent,
mi senyor.

Pe.

Ta sombra aparta.

Ta s'allunya... Ta no s'ou.

(Escoltant. - Tocant las dotres.)

Las dotz horas, que trist sô,
demà sabrás qui só jo

(A Gregori.)

y 'l meu poder lo qu' enclou.

(Se'n va.)

Escena 2

Gregori.

(Despertant.)

Las dotre! Ahont só? Aquí.
voleu mes mala estrella
quedar-me aixís adormit
sense com va ni com costa.
Horrible somni he tingut...
Mes que témer si ja só vil
una vilesa m'espanta.
Ah! no may m'he de venjar.
Venjar-me si d'aqueix xicot.
Mes com... De quina manera?

(Numiant.)

- ... Dantli veneno, no.. ja es tart,
 assassinarlo? no, no puch.

Rumiem donchs qu' ab tal cas
 no fem la tamborinada,
 tinch dos que ja'n puch disposa,
 los dos d'aqui poden sortir...

Si jo la ploma puch lograr
 canbiaré aqueixa prova.

Ah! ja comenzo á trovar
 lo cap primer de la troca.

Ara sols falta qu' aquells
 vulgan á mas ordres estar

pro si segur com ells també
 estan con jo tan embullats,
 que sols jo, jo los puch salvar..

La es troca embullada

que al fi tindrè que tallar.
Si jo 'm fés meu aquell monno
que sembla un xich ximplici
potser ... ab or y promesas
lograrè la clau d'alli.
Qu'és estrany, ja ha dat l'hora
y cap d'ells dos aqui no vé
si 'm vendrán. - Ah! no, pobres d'ells,
no; a monn greu los estendria.
Potser estaràn dins dormint
y l'hora no hauràn sentit.
A veure si jo 'ls desperto
y ho deixem tot arreglat.

Escena 3.

Gregori - Benet.

Be. [Que topa ab ell.]

Alto la ronda.

Gre. ¡llue! Qui es ?

(Assuatat.)

Be. Ah sou vos y ... que feu aqui
y donchs no voleu dormi,
que feyau, digau.

(Gridant.)

Gre. Jo ... res, res

(Confús.)

Be. Res ? Com ab mi heu topat
es qu'algo vos buscabau
a ... la porta cercabau
y jo vos he destorbat.

Gre. No.

Be. Donchs.

Gre. A tu 't buscaba

(Rejenths.)

Be. A mi? Si qu' es ben estrany
sempre...

Gre. Calla cap cigrany.

Be. Ah! es que... jo parlava...

(Jent lo tauja.)

Gre. Escolta lo que 't diré
y pots ser rich, aprofita
no es ganga petita.

Be. Dé, digau.

Gre. M'explicaré.

Téns enveja?

Be. Si mica.

Gre. Vols diners?

Be.

No fan nosa
mira cap a la bossa
donantlos qui replica.

(Para la ma)

Gre. Donca, bueno ne tindrais

(Pega un cop a la ma.)

pro m'hai de fer un favor.

Be. Si puch de bona gana.

Gre. Si tu fas quant se 't mana

may a ningú tens rencor.

Tu sabs qu'a la vetllada

me varen tan maltractar

la porta varen tancar

per fer^m alguna jugada.

Tu sabs que só innocent

de lo que 'm van acusar

y si tu 'm vols ajudar
trobarem lo delincuent.

De. (Jem lo tonto.) Prou aixi...

Gre. Si ja ho sabia ets mes bo
que no semblas, bon minyo
poter no 'n tenim cap aqui.
Dueno donchs, anem a part,
ves com vols y t'ho dare
vull la clau.

De. La burcaré
aixó son cosas vulgars.

Gre. De' com vols digas Denet

De. * Si... per surtir d'ayuros...
vull dos o tres cents duros *
y sera' lo compte net.

Gre. Ay burrango t'has locat.

102

Ca' mentre, jo vull guanyar
això no's pot escanyar
perque es necessitat.

Gre. Ah! no, doncas ja veuràs
com jo dema' al matí
seni mourem per rei d'aquí
surtiré y tu perdràs.

Be. (A la forca potser si.)

Gre. Tu mateix.

Be. Ah! Per mi no,
per vos si acás.

Gre. Qui, jo...
ningu 'm tocará a mi.

(Ha de ser meu.) Escolta,
y si jo te deí diners
que'n farías?

De. Quins quefers
Home, no teniu solta.
No jorau meus?

Gre. Y guanyats,
aixó si, pro jo ho dich
perque un mono tant rich
es molt...

De. Millor, ay carab.

Gre. Nes, ja m'agrada. Després
quant los diners ja tindràs
no t'enfadis, que'n faràs.
Compraras terrenos..

De. Vés -

Gre. Y doncas, perque seràn?

De. * Home, que tant apuros,
per tenir trescent duros.*

Gre. Né, jo tiraba 'l meu plan.
 Donch, ja eita' tot arreglat
 tu'm porta, la clau a mi
 quan torna, trobas aqui
 la paga qu'havem tractat.

Be. Prou.. si, prou prou. Mireu.

(Pensyant 'l clatell.)

Gre. Que?

De. Finch tot lo clatell pelat,
 ca no, m'has espavilat
 y sens paga no faig re.
 Si feu ploure al instant
 sóch vostre a' tot manar
 mes ara, cá mestre, cá'
 vull diners.

Gre. Mira bergant!

(Que jaig? convé fèrmel meu.)
Doncas bueno, ja veurái
ara per ara tindrái

(Fica diners)
dugas y dugas ... son deu.

De. (La escup.)

Gr. És tot lo que tinch
haig de cobrar la nota,
després quan tindré mota...

De. De vaja, donchs m'hi convinch,
pero ab las condicions

* que 'm fareu un pagaré.*

Gr. Això no.

De. Ah! doncas re,
No 'm dariau patacons.

Gr. Dé', que vols?

De. Que vull? mireu

escribiu y jo diré

Gre. Mes... aquí com ho faré
no t'inch.

De. Aquí 'm trobareu.

(A la faula)

Gre. Digas: (No sab de lletra

(Deu per escriure.)

a la gàvia 'l tancaré.)

De. Posau, que aqueix diner.

Gre. (Vejam com ho interpreta.)

De. Si, si; que vos me 'l debeu

perque jo lo vaig deixar

y vos proposeu pagar
dintre sis dias o' deu.

Gre. Esta' bé, donchs ho faré.)

(Escriviu.)

(Ab bon parany ja cauràs,
poter després no diràs
lo que faig y 'l que vull fer)
Té, Nenet; aquí ho tén,
ara la clau al moment.

De. Vaig de seguit, vaig corrent.
(Ja 't coneix jo los intents.)

Escena 4.

Gregoria aviat Roch.

Gre. Ja comença a ser meu,
si avuy trobo 'l diner
sens dir re ni res que fer
fugiré sens lo Mateu.

Seré sol ab tan diner
 tant mil d^{msas}~~ros~~ seré rich,
 aqueixa volta no estich
 pera dirho al batxiller.

Roch. Aquí es : senyor Gori

Gre. Qui? Ah! et tu?

Roch. Jo mateix.

Gre. Y que vols?

Roch. No se'm coneix.

Null evita' un deori.

Vos aixó me vau firmar
 qu'és lo ~~pagare~~^{resguardo} que t'inch
 y per cobrarlo jo v'inch
 o vos vaig a delatar.

Jo necessito diners

y no puch mes esperar,

vejen donchs com puch cobrar
y me 'n vaig a' mon quejer.

Gre. De, vaja, que, com te dech?

Acabem d'una ~~vegada~~ volta.

Roch. Home, aixis ab solta
doscentas lliuras.

Gre. No 't crech.

Roch. Si, mirau, aqui esta

(Ensenya 'l paper.)

pera vos mateix firmat.

Gre. Dema' quedara' pagat.

Roch. Es cert?

Gre. I'ho jur, ho sera'.

Mes ara m'has d'ajudar
ab lo que jo te dire'.

Roch. Maneu, si ~~us~~ ho puch fe'

soch vostre a' tot manar.

106

Gre. Estai bé.

Roch. Donchs...

Gre. Ja veurais,

lo borratxo fingirais,
y de fingir pararais,
quan tot sol aqui 't veurais.

Vindra' lo Denet aqui
per dar-me aquella clau
y tu tot jent la mau mau
a' veurer si res fas di.

Pero vés ab tiento
no t'escapi paraula
perque es un gata maula
qu'escudrinya ab contento.
(Si això jo puch lograr

y ferme lo diner meu
sens dirne res al Mateu
fujo per may mes tornar.)

Escena 5.

Roch aviat Benet.

Roch. Que fingeixi ell m'ha dit
fins que jo estigui sol
si, vaja, es un consol
bonich empleo ha surtit.
Sento grassos, qui deu ser?
Fingim, no m sorprenguessin
que si serê 'm trobessin
me donarian que fer.

De. Senyor Gori.

(fortint)

Roch.

Que busquets.

(Jent tantinas.)

De. Ay, ay! No hi es. Hont sera?

Roch. Tu, tu... coll llarch.

De.

(Que hi ha?)

(Ja 'l borratxo.)

(Jingim.) Hola que bulets.

ahont vas... a la... una.

Roch. Nes... vineh a passar... la nit.

De. Doncas... tornaten al llit...

perque... això es la lluna.

Roch. Ahont vas, cap de tinya...?

De. Ca, res... vineh a fer la nit.

Roch. Doncas... tornaten al llit

perque... tu tens la pinya.

De. 'tu timbala rodona
perque 't mou.

Roch. Pera que si.

De. Perque has begut molt de vi
y ara tens la mona.

Roch. Carat, ja m'atabalas
semblas un barco perdut

De. Y tu jugar a puput
o be baixas escalas.

Roch. Siguem amichs.

De. Esta clar.

Roch. Abráissam, fill.

De. Ah! pare!

que ja la mua mare!

Roch. Dons, ja la vaig enterrar.

De. Plorem.

Roch.

Ja està dit.

108

De.

Y com?

Roch.

Com aquells qu'ho solen fer.

(Ploran ab gran llanto tots dos, des-

prés se posan a viure.)

Tu no estàs molt serè.

De.

He begut un clup de rom

Roch.

Que buscas tu cap de fum

(S'escorcollan.)

De.

Res.

Roch.

Com veig que patollas

De.

Tu, perquè m'escorcollas

Roch.

Jo só burot de consums

De.

Tu portas contrabando

Roch.

Qui jo no, mica ni gens

De.

Ah, embusterot que ment

sabs lo que diu lo bando

Roch. Y tu que portas?

De. No res.

Roch. Estrafalari ja se

De. Porto un tros de pape.

Roch. Uy! Jo'n porto dos o tres

Jem uns cambis.

De. Poder no.

Roch. Serán bonis.

De. Ah! poter si.

Roch. Don los teus.

De. No't puch servi

perque no'n disporo jo.

Roch. Jem una cosa.

De. Que jem
diga si m'hi convinch

com no sé jo lo que tinch
en eixa taula sentems

109

(Juchem sobre la taula.)

Roch. Ma reuoy y qu'estem alts.

De. Jo no'm deixo fer la lley.

Roch. Es que jo ara soch Rey.

De. Y jo soch lo General.

Sentems á la cadira.

Roch. Ajá! ja estich millor.

Ah! tu sé que portas or.

De. Or ni una guspira.

Roch. Mirem los papers.

De. Jo't toch.

Roch. Jo no vull basarolas.

De. Qui t'empeny que rodolas

Roch. Lo saber no ocupa lloch

De. Poch a poch se va lluny.

Roch. Qui mes hi ja mes hi pert.

De. La guineu que diu qu'es vert.

Roch. Qui molt abraça poch empuny.

De. Jo m'entenck y ballo sol.

Roch. Cans ab cans no's mossegan.

De. De tant estimar s'apunyegan.

Roch. Tractar amichs es consol.

De. Qu'es mona la rateta.

Roch. Y qu'es bufó lo titet.

(Si tocan.)

De. Vaja, estigas quiet
estigas tu titeta.

Roch. Donam un tros de paper.

De. Pro tu...

Roch. Jo també 'l daré.

De. No m'enganyis.

Roch. No ho fare.

De. Fem toquet.

Roch. Com ha de ser.

De. Té.

Roch. Té, no estiris tant.

De. Deixal anà.

(Cambian.)

Roch. Té, ja està.

Si l'arribas a esqueixà
tot se'n va al botavant.

Ensenyam los diners tu.

De. Los diners, y quins?

Roch. Aquells.

Home, sí.

De. Com mil burdells

si entench tant sols la U.

Roch. Aquells que 'l senyor Gori
t'ha dat per un favor
eran dos dobletas d'or.

De. Roch, armarem desori.

Roch. Ah, no deixamho corre.

Y digai, que diu l' amo?

De. Diu.. (Callem, que m'escamo.)
diu que res no tens que fer.
Y tu, que diu lo Gori.

Roch. Diu qu'ets tu un batxiller.

De. Y ell gran tafaner
per mouer molt desori.

Roch. No diguem res a ningú
de tot lo qu'havem fet.

De. Vols callarte tu ximplet

no mes ho sabrem jo y tu

111

Roch. Y la clau que no la tens?

De. No la he trobada en lloch

Roch. Mira que a' je de Roch...

(Amenassant lo.)

De. Y ara perque te'n sent?

(Jurons.)

Roch. Perque la vull.

De. No la tinch.

Roch. Y los papers los daras.

De. (Si ja'm sembla que 'ls tindras
al punt que toquin las cinch.

Roch. Lo paper ira del cel.

(Ab gran crit.)

De. Roch!

Roch. No escolto.

(Treu un gavinet.)

De.

Te 'l daré.

Te doncar lo paper.

Roch, t'has tornat molt crudel.

Roch. Ara veis, y si dius res
tem de una ma aliada.

De. (Jara una borratxada
y de mi'n faria tres.)

Roch. De lo que 'ls ulls ne veuen,
lo cor ne dol.

De.

Diu lo ditxo:

a cá gros, no cal dir quitxo.

Roch. Lo ca de casa 'l treuen.

De. Adios canat al vol.

(De porta a porta.)

Roch. Abur, et a la ratera

la marriixa t'espera

y potser te darà dol,

De. Abur, que ja ho veuràs

Roch. Alante que no ho veurè

De. Espèrat y t'ho dirè

Roch. No, no cal, ja *mo* diràs

De. Se pensa 'l pobre pescà

y no hi posa esquè.

Roch. Denet... Je je je je!

(Ab. mofa.)

(rient finjít)

De. Roch... Ja ja ja ja ja!

Escena 6.

Denet.

Dona treta, com hi ha mon,

Jingia ben bé lo borratxo,
mei com jo no so' gens tonto
s'ha tallat de mitj a mih.
Jo li he dat los dos papers

(Mirant las butxacas)

Si hauré fet pastarada...
Ah, no! si ja ho tenia
que no'm podia pas mancar.
Tot ha passat com sabia,
ell m'ha demanat un paper,
jo li he dat lo d'en Gori
no se' pas lo que diria.
Roch m'ha donat aqueix altre
que jo ignoro lo que diu
mei, després se l'ha fet tornar
y jo li he donat un altre.

Quin li haure' dat? a' veurer

113

(Treu papers.)

Tenia 'l de casa 'n Civera...

Ah... ja 't tinch, ha anat molt be'.

Ell te' aquell paper d'ofals,
jo tinch 'l qu'ell m'ha donat.

Com lo Noch no sab de lletra

mentres sia paper, ha pres,

d'aixo' estem los dos iguals,

mes de seny, n'hi falta molt, molt.

Sento passos. Qui deu esser

me convé saberho jo tot

Ah! dintre d'aquell quarto

podre' sentir tot quan diuhen.

(Se'n va.)

Escena 7.
Gregori - Roch.

Gre. Ja ho tinc tot arreglat
per la tamborinada,
serà tarrabastada
que ben pocas n'han passat.

De.

(Dintre.)

(Hola, ja he fet cassa.)

Roch. Li he fet dar ~~un~~ un paper
que me 'l guardo y diner
cap. Ell per l'or ~~se~~ s'abraia.

Gre. Mira Roch.

(Ensenyantli una bossa)

Ro.

Una bossa!

Gre. Si, plena d'or.

Roch. Quant hi ha?

Gre. Cent lliuras?

Roch. Poca cosa,

pro aixó no fa nosa
me'n donau...

Gre. No pots triá.

Los guardo per un plan meu
que m'ha de salvar d'aixó.

Roch. Los meus...

Gre. També.

Roch. Aixó no
quedau tot los d'en Mateu.

Gre. Pro escolta cap de ruch,
que 't fa cobrar de seguit
o demá doble.

Roch. Qu'heu dit?

Gre. Si no sabs l'intent que duch.

Roch. Expliqueu vos

Gre. Ja veuràs.

Jo, ab aqueixos diners
donaré molt molt que fers
y l'intent tu entendràs.

Jo aniré a buscar

lo sarri d'aquell pobret

Roch. Crech jo que'n aquell quartet
ahi lo van hospedar.

Gre. Li fico la bossa dins

junt ab un paper escrit:

lo robo prompte es dit,

llavori vénen los meus fins.

Dich a tots qu' aquell pobre

me dona que sospitar,
lo fare' escorcollar
y d'ell cau tot a sobre.

De. (Din.)

(To 't retoch que ben pensat,
com hi ha nell si ho fei,
si ningui ho destorbéi
quedaría ben venjat.)

Roch. Està bé; pero ell dirà
que la bossa y papers...

Gre. Com haurán furtat diners
la culpa ab ell caurà.
Ara tu m'has d'ajudar.

Roch. Maneu.

Gre. Vull aquella clau,
la d'aquí. Sab, tu lo cau.

Roch. Si... si...

Gre. Ja la pots buscar.

Roch. Veureu com es un perill

que no 's ja tal com ho dich:

jo m'esporo...

Gre. A ser rich.

Roch. Agafat com un cunill.

Gre. Perque? per la clau portar?

Vaja, no siga but jot...

Roch. No, Gregori.

Gre. Fabalot..

(Pregantlo.)

Roch, no 't creya tan cobart.

Roch. Vos pensau perque 's servi
una nit horrorosa,

no sabent jo tal cosa

que ab tot tinch d'obehi.

Ah! no donchs, aneu errat
tinch bon cor y no vull fer
crims, pera trobar diner
que son l'esca del pecat.

Gre. Donchs bueno, está molt bé,

no vulguis tu res d'aixó,
ho faré, pero sols jo,
a ningú donaré re.
Si obras la boca sols

tem Roch, perque ma ira
sols ab lo crim se gira
y ab ella busca dols.

Si tu espias ets traidor
com sóch jo, y lo Mateu,
ja veus tu lo poder meu

pot ara més que eix or.

Si 't vols salvar y ser rich

cedeix lo tracte aqueix;

si la fortuna que 't neix

la llançar, ja es bunit.

(Pausa)

Roch. Bueno ... donchs, ja ho farē

voleu la clau d'alli?

donchs bé.

Gre.

'E expièro aqui,

Roch. Molt temps fora no estare!

(Puja la escala.)

Escena 8.

Gregori aviat Mateu.

Gre. Tot marxa bé, ignorant
 pensan... pensan... cavilan;
 total, ni s'espavilan
 hi queden lo mateix qu'ans.

Ma. Gregori

Gre. Et tu, Mateu?

Oy que vénis bé.

Ma. Ja ho crech,

fer alguna cosa dech.

Gre. No home, no es res teu.

Sols es que 't vall dirte jo

que si la sort me protegeix

serem rics avuy mateix

pro si m'ajudas.

Ma.

To no.

Remordiment tinch al cor

d'aquella nit espantosa.
Quina nit mes horrorosa!

(Abixant.)

Gre. Sens trobar un grill d'or;
~~mes~~ no 's tracta de cap crim
es un plan per mi tramat,
sols busco quedar honrat
y de l'honra estem al cim

Ma. De la forca, ja 't coneix,
y sé prou tu lo qu'ets.
Té, veus los papers aquets,

(li ensenya)

donchs ja sé lo que dech fer.

Gre. Delatar! nos perdrem tres,
Mateu, tu no estàs ab tu.

Ma. Gregori, no hi ha ningū

tan infame; ~~No~~ tems res.

Gre. Demana, qu'ei lo que vols,
jo tinch lo que vull y m'ei.

Ma. Cobraré...

Gre. Doble.

Ma. (Pausa.)

Teu soch.

Ara ja tinch aqui 'l joch

(Al cor.)

y no tinch de temer res.

Pero vull ~~un~~ ^{que ix paper} ~~pagare~~

que conti lo que ja 'm deus,

no vull problets, ni santas creus.

Gre. Corrent, mes tart te 'l daré.

Ara sols convé que tu

donguis lo teu passaport

Ma. És com si jo ja fos mort
no consta tan sols la U.

Gre. Per això 'l vull.

Ma. Gregori...

Gre. Deixam fer.

Ma. Donchs, no 't comprench.

Gre. Deixho, hom.

Ma. Ab tu aprench
cosas de gran desori.
Fei, aquí 'l tén.

(Li dona.)

Gre. Està bé.

(Examinantlo.)

Anton Gori, lo mateix.

Ma. Y ab lo paper aqueix,
que vols fer?

Gre.

Res, deixam je,
vésten y mes tart vina
fia ab mi y no duptis

per mes que vegis, no 't suptis,
veuràs aqui qui barrina.

Ma.

Donch, ab tu espero
y mes tart lo pagaré.

(De'n va.)

Gre.

Lo tindrás, jo te 'l daré:
no'm donquis de espero.

Escena 9.

Gregori - Roch.

Roch.

Gregori.

Gre.

Ah! ets tu, Roch?

Roch. Aquí esta' ja la clau.

Gre. Ho veus home, qu'ets babau.
Per res tens por.

Roch. Oh, jo 't toch.

Gre. Espèrat, Roch.

Roch. Ho fare'

Gre. Obrim donchs sens cap temor
y bravura dem al cor.

(Decidit.)

Ja tinch ploma y tinter.
Jaig ara lo d'en Mateu,

(Escriv.)

aqueix es lo passaport
que dara' al pobre la mort
quan lo trobin sobre seu.

Ell ha dit que no pot darm

las provas que ha trovat,
 puch duxtar si es vritat
 o es parany per cassarm.

Siga com siga, 'l paper
 las provas no las darã,
 ell deshonra no voldrà
 y crema 'l tindrà de fer.
 Jent pendre aquell vellet
 me salvo jo y 'ls demès
 l'interès vindrà despues,
 arreglem ara 'l desfet.

Posaré eix paper dins

(Dins la ploma)

per quant siga menester,
 ara jo seré 'l primer
 de fer las provas à bussins.

Roch.

(Cridantlo.)

Roch.

Me cridau.

Gre.

Fe' aixó

(La clau.)

y vas ab molt aliento,
la dus al aposento
d'hont l'has treta, y que no
moguis lo petit remor.
No diguis del viit paraula
segueix la gata maula
que jo 't pagare' ab or.
Torna donchs la clau allí
y sols tu sabrás lo fet
tornau d'ahont ho has tret
y no tornis mes aquí.

Roch. Pero cobraré...

121

Gre. Aviat,
si home si cobrarás
pero vésten o'm farás
tornar de tu mal pensat.

Roch. Donch entesos Gregori
com a vos hos vingui bé
me donau aquest diné,
y eviteu un desori

(Se'n va.)

Escena 10.

Gregori.

Rediable de canalla
mes ximple jo de ficarmhi;

un ay per aquí, un susto enllà,
no son homes, son gallinas.

Volen fer fortuna, pobres,
si esperan ser rics aixis,

que Deu los hagi perdonats.

Mes olvidemlos y anem

dret a las mevas tareas:

ara, sols a mi 'm falta

posar aixó en aqueix home.

Ell dorm allí no hi ha dubte

Lo sarro' estarà en terra

li deixo la bossa y papers

y ja 'l tinc a la ratera.

Ho paga 'ls just pel pecador

mes que? a mi ja res me ja

me salvo jo y ma honra

y a l'hereu farei callar.

Ell m'ha insultat bruscament
de vil y traïdor no m'ha deixat...

mes com jo so' un home vil
jugare' lo tot pel tot.

Veurem qui sera' dels dos

que veno ab batalla fera,

ell te' apoyo dels mossos,

jo tinc astucia y vilesa.

Batallarem fins a morir;

jo no tinc pas res per perdre

veurem donchs d'ell y jo

qui podra' mes de tots dos.

(De'n va.)

=

Escena II.

Denet. aviat D. Pere.

De. Si, jo podré mes que tots tres.
Jo qu' he sentit quant deya
lo qu' ha trammat y lo que fa,
lo que no vol fer y tot.

Pe. Don dia minyo'.

De. Ay, lo pobre,
aneu molt demati.

Pe. Es cert.
Aprofito ben bé 'l temps.

De. Y ahont aneu?

Pe. No ho sé.

De. Ay carats! y doncas home,

perque no voleu dormir mes?

Pe. Escolta, vols je' un favor?

De. Si puch, de molt bona gana.

Pe. Ja ja temps qu'ets a la casa?

De. Oy! De quant era xavalet.

Miri si'n ja de temps, que jo
a' bras he dut la Roseta.

Pe. La pubilleta.

De. Ella, si ;
era molt rara, molt.

Pe. Y que?

De. Jo la portava a l'era,
al moli fent ball manetas

la jeya dormi cantant cançons-

Pe. Ja m'agrada, be, bon miryo!

De. Oh! y lo mes trist..

Pe. Què?

De. No... res.

Pe. Diga's,

De. Que va caure al riu

Pe. Que va caure!

(Admirat.)

De. Si, home, sí.

Pe. Y com la salvareu?

De. Oh! jo.

Pe. Tu!

De. To, que a poch m'ofego.

Pe. Y... l'estiman?

De. Vaya una pregunta, que fa.
Sols son hereu y pubilla

Pe. y s'ayman com a' germanans.
Y lo seu pare?

De. Al cel sia.

Pe. Que jeya ab ella?

De. No jeya res.

Pe. Res! No l'aymaba?

De. Ell? Si, prou!

Pe. Y perque no jeya res?

De. Perque ella jeya a' ell:

se cumplia quant ella deya,
era son encant y alegría.

Encar me recort que jo.

Pe. Escolta: tu eras aqui

quan varen matar ton amo?

De. Jo, si. Ja ho crech, burrango.

mirim, mirim quin berdanch,

(Al cap.)

aixó es un colp d'estaca

que al sortir me varen dar.

Pe. Y qui?

De. Això 'm falta saber.

Pe. Y... may haveu sabut res?

De. May:

sols avuy... (Calla, Denet.)

sols me recorda una veu
pitjor que 'l bram del tro
que 'm digué al dar-me 'l colp
"Passa bergant!" y ab l'estaca
me varen partir lo cap.

Pe. Pobre.

De. Per això so' lo benehit
com me diuen per motiu
da coneixeu vos?

Pe. A ella?..

(Contenint.)

Era amich del seu pare.

Be. Pobr' amo! Al cel siga.

(trit.)

Era un sant.

Pe. Oh! ja ho crech.

Y... escolta tu, Benet.

Aquet tal Gregori.

De. No es res,
es oncle del senyor Guimet;
pro vol manar y no pot.

Pe. Y... a la noya, que li diu?

De. No pot veurerla, es orgullós
te' enveja de quan ell veu,
a cada instant se brallan.

Pe. Y politica... en parla?

De.

Uy!

ab això n'hi ha història,
Diu que 'l Rey es un truhan,
que sols sab martiritzar,
que no fa justícia legal
y fins crech qu'ell ab altres
conspira contra 'l senyor.

Pe.

Contra l'amo?

De.

Al revés,

contra nostre soberà.

Pe.

Jesus! Contra lo senyor Rey!

No saben que 'ls hi va lo cap?

Ay, si lo Rey ho pot saber!

Y lo teu amo?

De.

Lo Quimet?

Un sant home, com lo pare,

va a mina a la festa,
 roxari cada vetllada,
 y lo seu genit, molt passiu
 may per res s'altera.

Pe. Y que diu del Rey?

De. No pas res
 son cosas de politica
 y ell res no'n vol saber.

Pe. Doncas ja be; jo tampoch.

De. Mireu, ja la missa tocan,

(Tocan a missa)

Si voleu venir, anem.

Pe. No puch, haig de marxar,
 y un' hora que so aqui.

De. (Millor si, que se'n vagi,
 desbrata de'n Gori los plans.)

Donca, vellet, que Deu vos quart,
quan vulgueu surtir, per lli.

(Dim.)

Pe. Que Deu te guihi, bon minyo.

De. (De bona t'has escapat.)

(De'n va.)

Pe. Ja sé quant volia saber,
ja sé qui es lo malvat.

(De'n va al seu quarto.)

Escena 12.

Luimet,

Oh! quina nit horrorosa Deu etern,
no he pogut ni un moment dar repos,
si pareixia que lo mateix ser infern

se me'n portaban los genit lo meu cos.
 tenir mando y no poguer fer govern
 ni subterrar res y veurer tot confós,
 fins las provas d'aquest mal hom traidor
 que á mon pare doná vilment la mort.

Si Deu no's fa justicia
 perque 'm mir aixis patint;
 quant de venjança glatint
 estich per tal impericia.

Un hom aixis tan traidor
 no pot, que sas pretxadas
 toquin pedras sagradas
 de la cara del Senyor.

Un hom tan vil, atrevit
 sols espera 'l venider,
 la sed que té de diner

es obra del mal esprit,

Oh! paper que ben haurat

(Je 'l haur.)

y malehit puguias ser,
escrit que m' donas llaurer

y escrit que m' has matat.

Un trist full d'aqueix paper

quanta angustia dona,

te' una cara bona

y l'altre de Lucifer.

Puch delatar lo traidor

entregant l'honra de casa,

aixó may! ja m' abraia

la sed de venjanca 'l cor.

Deshonrar aixi mon nom

y trahir també 'l del Rey,

no, ja fare' que la lley
 sobre 'l vil caiga com plom.
 Trencar la paraula d'un mort
 es no tindre respecte a' Deu,
 no vull que lo jurat meu
 ne juga estrellar ab ma sort.

Escena 12.

Quimet D. Pere.

Pe. Que Deu li do' un bon dia,

(Anantem.)

Ja fosqueta, no es vritat?
 Sembla que s'ha aixecat
 no de gaire alegria.

Lui. Res, son cosas que venen,

lo mal humor no 's pot comprar,
Pe. Pero si 's pot olvidar,
vetaqui com no ho entenen.

Lui. Mirau, bon hom, no sabeu
lo que a mi 'm don dolor,
tinch una ferida al cor
que tancarla no té' preu.

Pe. Donchs jo la vos tancaré

sens causarvos gens de dany.
Lui. *teniu una Noeta.* Vos preparau un parany..

Pe. No, ja es cosa feta.

Lui. No entench.

Pe. Ah! donchs jo si.

Aixó es ^{la} cura meua.

Lui. La...

Pe. A casa seua

la vareig veurer ahi.

129

Lui. (Ah!)

(Abreatis facció.)

Pe. Té pot ser aymador?

Lui. Que jo ho pariga, no.

Pe. Doncas si, ja ho sé jo,

(Qu'es la filla del meu cor.)

Lui. L'aymo si, com a germà
es lo que dech fer per ella.

Pe. Ja brillará vostra estrella,
deixaume a mi obrar.

Lui. (Me don sorpita.) Qui sou?

Pe. Pobret de mi, no ho sé.

Lui. Null vostre nom, si fare
que vostra vida aqui clou.

Pe. Ympossible, germanet,

só un desterrat d'aquí,
y si 'l Rey vegés vení
promte 'm veuriau llunyet;
ja veyeu si lo meu nom
podré ara dirvos jo.

Lui. Y si vull?

Pe. Saberlo no.

Lui. Donchs 'l sabré, ho vull!

Pe. Com!

Escena II.

Dit. Roch

Roch. Senyor Guimet!

Lui. Que passa?

Roch. Quant ara m'he aixecat

he vist alli suscabat
un munt de terra qu'abrassa.

Lui. Ahont? anem donchs alli.

(Se'n va ab Roch.)

Pe. Ara jo a' busca' 'l meu,
prompte veurem lo que Deu
destina per la gent d'aquí.

(Va dins)

Lui. (Sortint ab Roch.)

Un furt a' casa!

Roch. Un robo!

Lui. Cent lliuras ab or, si.

Roch. Oh!

Lui. Que ningū surti.

Roch. Si jo.

Lui. Ay d'ell, si 'l lladre trovo!

Norris ! Nenet, Roseta !
Tot dormen y son las cinch.
Nenet, Roseta !

(Cridantlos.)
Ro. Ja cinch.

(Dins.)
Lui. Ay del que l' hagi feta !

Escena 15.

Dit. Nenet. Roseta. Gregori
Mateu. Norris. Aviat D. Pere.

Ro. Que tens, Quimet ?

Lui. M' han robat !

Gre. Robat, y qui ?

Lui. Y de nit,

Si ja veureu, del ardit
lo malfactor serà trobat.

Ro. Pero...

Gre. Donchs explicat clà.

(Vingint.)

Lui. Lo Noch ho dirà.

Gre. Digas

(A Noch.)

ó aixó son intrigas
pel diné que't demanà.

Lui. Sori, 'neu ab companyia
veureu la terra alsada

qu'es hont geya amagada,
lo sostèn de la maria.

La botia enterrada
en ~~del~~ vida del meu pare,

y haverse robat ara
es alguí que té entrada.

Roch. Si 'm voleu escorcollar
devant vostre 'm despullo,
jo la paraula recullo
y de mi no 's pot duptar.

No. 1. Dupteu potser de nantres
jo responch per tots plegats.

Lui. Aneu, se' que sou fiats
may he duptat de valtres.

Be. (Callem.)

Ma. Si duptau de mí,
a mirarme teniu dret.

Gre. No se' qui pot ser Quimet.

Be. (Com jingeix.)

Lui. Ja ho sabré di'.

Pe.

(Sortint.)

132

Bon dia y bon' hora.

(Se'n va.)

Ro. Lo pobret.

Gre. To, dupto que...

Lui. Digas... qui?

Gre. Que podria ser
aqueix vell.

Roch. Ja es fora.

Gre. Vés.

(A Roch.)

Lui. Impossibile!

Ro. No l'es.

Roch. Aquí esta.

(Portantlo.)

Gre. Veniu aquí.

Pe. Que voleu aixís de mi.

Gre. Senyor jutje, los papers.

Ma. Ab lo permis de vustés

faré 'l que mana la llei.

Don home, en nom del Rey

digau sens ocultar res.

Documents vos portareu

cóm portan los viatjans.

Pe. No.

Ma. No pensau enganyans,

perque encara hi perdreu.

Donchs si no portau papers,

ja'm direu vostre nom.

Pe. Ja vancig dir a tothom

que descench de cavallers,

pro dir mon nom, no 'l diré

anys que jau a la folla.

Ma. S'ha robat una bossa
y mon deber cumpliré.

Entregau-me lo carró

y tot se vos mirarà.

Pe. Lo carró, si sols hi há

miseria y molt dolor.

Teniu-lo donchs en bon hora

y mirau lo que vulgueu.

Ma. (Registrant.)

Papers trovo.

Pe. (Ah, Deu meu!

aqueix fet s'empitjora.)

Ma. Una bossa ab diners.

Qui. La mateixa

Pe. Traïdoria!

Ma. Com aixó vos trovaria,
junt ab aqueixos papers.

Ro. Lladre ell!

(A Quimet.)

Lui. Si, Noreta

Senyor jutje, nem al cas,
los papers...

Ma. Ara ho far.

(Allegintlos.)

Un passaport.

Gre. Dona freta.

Ma. Aquí acredita que vos
sou un tal Anton Cori

Lui. Cori! lo coneixeu Gregori
heu estat companys los dos.

(Al goig.)

134

Els son los que daren mort
vilment a mon pobre pare,
pregueu que s'acava ara
vostra vida y vostra sort.

(treu una daga.)

Ma. No Quimet, es ell lo vil
jo se' del cas l'intriga.

Lui. Digau.

Ma. Que voleu que diga.

(Ab enfado.)

Lui. Sigau un poch mes humil.

Gre. Si, Quimet, tot ho sabràs.

mes es ell qui criminal
ab la daga feu lo mal,
jo tan crim, no só capàs.

Pe. (Ja tot ho entençh. Callem.)

Lui. Ho confessau vos mateix
quan en mon cor ja hi neix,
lo foc de ira etern.

Es traïdor qui sols calla
acusantlo de criminal,
pagau donchs vostre mal
cayent a mos peus.

(li clava un punyal)

Malla!

Gre. Porta malla!

Pe. Ynsensats!

(Gran crit.)

aixis obrau ab justícia,
ab bull de la malícia,
que prompte vos te' cegats.
Aixis es com tots obrau

los mandatos de la ley,
porats pera vostre Rey
y valtres los destronan.

Tanta vilera hi ha
en vostres cors inhuman,
que sols crims, teniu a mans,
y lo crim...

Ma.

Qu'haig d'esperar.

(Excitantlo.)

Re. Devant lo Rey de Castella,
descubrius y acateus.

(Tira la copa y barril a terra y queda

vehit de lley ab birrets. Gran admi-

racio, tots aguellan menos Quimet

que cauva orientat.)

Ro. Ah, senyor, perdo neulos.

(Als seus peus.)
Pe. Alsaur d'aquí, donzella.

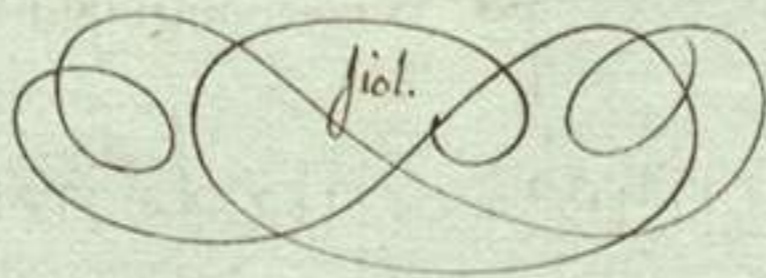
Ro. Perdo'?

Pe. Cumpliré la llei
que vol lo Rey de Castella.

Gre. (J'ha vist may mes negra estrella.)

Lui. (Era de Castella 'l Rey.)

(Cau abatut. - D. Pere los con-
templa desd' lo fondo. Nozeta
als seus peus. Gregori agenollat
mostrant gran agitació. los demés
agenollats per l'escenari y Quimet
amentat a una cadira ab lo cap
sobres la taula. - Cuadro.

G U A I R I O

22

RECEIVED

THE UNIVERSITY OF CHICAGO